

Skötselplan för Dyhults Naturreservat

SKÖTSELPLAN FÖR DYHULTS NATURRESERVAT

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2009. Planförfattare har varit Maria Johansson.

Framsidesfoto: Tallhällmark. Foto: Linda Vålberg.

Bägarlav. Foto: Mikael Burgman.

Tjädertupp. Foto: Bo Gustafsson.

Innehållsförteckning

A. ALLMÄN BESKRIVNING	3
1. Administrativa data om naturreservatet	3
2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut	4
3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden.....	4
3.1 Naturbeskrivning	4
3.2 Historisk och nuvarande markanvändning	4
3.3 Områdets bevarandevärden	5
3.4 Källuppgifter.....	6
B. PLANDEL	7
1 Syfte med naturreservatet.....	7
2 Disposition och skötsel av mark	7
2.1 Skötselområden	7
2.2 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	10
2.3 Jakt	11
2.4 Utmärkning av reservatets gräns	11
3. Tillsyn.....	11
4. Dokumentation och uppföljning.....	11
4.1. Dokumentation och inventeringar.....	11
4.2. Uppföljning	11
5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	11
5.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	12
6 Kartor	12

A. ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data om naturreservatet

Reservatets benämning:	Dyhults naturreservat	
NVR nr:	2014379	
Beslutsdatum:	2009 - 12 - 16	
Län:	Östergötland	
Kommun:	Söderköping	
Areal:	20,1 ha	
	Land:	20,1 ha
	Vatten:	0 ha
	Produktiv skog	14,9 ha
Naturtyper: (Natura 2000 habitat)	Hällmarkstallskog (Natura 2000-habitat 9010, Västlig taiga)	14,6 ha
	Barrblandskog (Natura 2000-habitat 9010, Västlig taiga)	3,4 ha
	Tallrismosse	1,3 ha
	Barrsumpskog	0,6 ha
Prioriterade bevarandevärden		
Naturtyper	Barrskog	
Arter/grupper	Lavar, svampar, tjäder	
Strukturer/funktioner	Intern dynamik	
Markägare:	Johan Sjölander; Erik Sjölander; Sture Sjölander	
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen Östergötland	
Lägesbeskrivning:	Ca 14 km sydöst om Söderköping	
Vägbeskrivning:	Kör E22:an söderut från Söderköping, alt norrut från Ringarum, och ta av österut mot Hälla. Strax efter Hälla Storgård, ta av höger (söderut) mot Misskärr.	

2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut

(se reservatsbeslut; syftet beskrivs även i denna skötselplans plandel under B1)

3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

3.1 Naturbeskrivning

Dyhult är ett barrskogsområde på ca 20 ha och ligger i Söderköpings kommun ungefär 14 km sydost om Söderköping. Området är relativt kuperat och karaktäriseras av hållmarkstallskog med inslag av barrblandskog och tallrismossar. Berggrunden består till största delen av äldre gnejsig granit med ett tunt jordtäckte och gott om berghällar. Eventuellt finns det även intermediär vulkanit i den östra kanten. Skogen är i stora delar flerskiktad med många gamla barrträd, ett visst lövinslag med gamla aspar finns också. I små sänkor i skogen finns mindre mossdominerade våtmarker bitvis bevuxna med tall av varierande ålder. Död ved förekommer relativt frekvent i hela området. På sina ställen är skogen rik på hänglavor och på hållar växer fönster- och renlavor. Kärlväxtfloran i området domineras av risväxter som blåbär medan mossarna är bevuxna med skvattram. Reservatet hyser signalarter som kattfotslav, gammelgranslav och tallticka. I området finns en tjäderlekplats. Vissa områden i östra delen av reservatet är påverkade av skogsbruk i sen tid medan den västra delen i stort sett är opåverkad och här har träden en något högre ålder. Dyhults naturreservat ligger som närmast 150 meter från det blivande naturreservatet Hälla vilket innebär att det finns möjlighet till utbyte av arter mellan områdena, vilket ytterligare bidrar till ett långsiktigt bevarande av sällsynta, hänsynskrävande och hotade arter.

Tallhållmark i Dyhults naturreservat.

Foto: Linda Vålberg

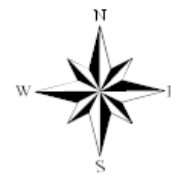
3.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Enligt ortnamnsarkivet är Dyhults äldsta skriftliga belägg från 1441. På häradskartan från slutet av 1800-talet är området markerat som barrskogsbeväxt utmark. Genom sydöstra delen av reservatet har en liten väg löpt. Skogen har i vissa delar nyttjats genom försiktigt skogsbruk men aldrig brukats storskaligt. Enstaka murkna stubbar visar på att mindre plockhuggningar har skett i andra delar. I de västra delarna av skogen finns inga eller mycket få spår av skogsbruk. I den östra delen av skogen är trädens ålder något lägre och skogen har påverkats av skogsbruk i senare tid. I sen tid har även en ny skogsbruksväg anlagts genom området.

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

0 100 200
Meter

Häradskartan från slutet av 1800-talet över området för Dyhults naturreservat (avgränsat med vit linje). Gul bakgrund=åkermark, grön=slätteräng, vit=utmark, stjärnor=barrträsklädd mark, ringar= lövträsklädd mark. På 1880-talet var området utmark med barrskog.

3.3 Områdets bevarandevärden

3.3.1 Biologiska bevarandevärden

Skogen i området är varierad, från torra tallhällmarker till fuktigare sänkor med barrblandskog. Det ger förutsättningar för arter knutna till flera olika naturskogsmiljöer. Träden, särskilt många tallar men även granar, är överlag gamla (ofta över 200 år). I området finns relativt gott om död ved i olika former. I branter har goda miljöer för lövträd utvecklats. Här förekommer bland annat aspar och björkar. Gamla träd och död ved, både stående och liggande, av främst tall, men även bl a gran, björk och asp utgör viktiga livsmiljöer för bl a sällsynta lavar, svampar och insekter i så gott som hela reservatet.

Inga systematiska inventeringar har gjorts, men insektsfaunan knuten till död ved, främst gammal tallved, borde vara rik i området. Lavfloran är endast översiktligt inventerad och man har då hittat gammelgranslav *Lecanactis abietina* och kattfotslav *Arthonia leucopellaea*. Området bedöms ha betydelse som tjäderbiotop.

Kattfotslav.
Foto: Linda Vålberg

3.3.2 Geologiska bevarandevärden

Området har inga kända särskilda geologiska värden.

3.3.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Det finns inga kända fornlämningar i naturreservatet (inget registrerat i fornlämningsregistret).

3.3.4 Intressen för friluftslivet

Dyhults naturreservat hör till de mindre skogsreservaten i länet, varför det som strövområde troligen inte kommer att locka många besökare. Den som ändå tar sig till reservatet kommer att möta en tyst skog med gamla träd som till stor del är ”orörd”. Området angränsar till Östgötaleden.

3.4 Källuppgifter

Tryckta

Nyckelbiotopsinventering: nr 8064710 (nyckelbiotop), Skogsvårdsstyrelsen Östra Götaland, 1997. Jordartskartan 8G Norrköping SO, SGU.

Ej tryckta

Gisskikt med bergarter, tillhandahållen av SGU.

Hotartsdatabasen, länsstyrelsen Östergötland (opubl.)

B. PLANDEL

1 Syfte med naturreservatet

Syftet med Dyhults naturreservat är att bevara den värdefulla livsmiljön Västlig taiga med hållmarksskog samt barrblandskog och inslag av mycket gamla tallar i gynnsamt tillstånd.

Livsödovändiga miljöer och strukturer för hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter i området, t ex gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier, ska förekomma i gynnsam omfattning.

Inga registrerade fornlämningar finns i området, men området är inte fullt ut kartlagt. I den händelse okända fornlämningar eller kulturlämningar påträffas ska skydd och hänsyn till dessa tillgodoses i förvaltningen av reservatet.

2 Disposition och skötsel av mark

Naturreservatet ska i huvudsak skötas med mycket försiktiga åtgärder med syftet att bevara områdets särpräglade natur med dess flora och fauna. Hittar man idag okända fornlämningar i reservatet i framtiden bör dessa skötas på ett sådant sätt att lämningen bevaras. Förekommer kulturhistoriska lämningar bör dessa skötas utan att naturvärden påverkas på ett negativt sätt. Påträffas jätteträd bör livsuppehållande åtgärder för dessa särskilt värdefulla trädindivider genomföras. Om stora stormfällningar med mer än 10 skm³ gran per hektar och två år sker, så bör färskas granlågor barkas, för att hindra stora angrepp av granbarkborre.

Se vidare under respektive skötselområde.

2.1 Skötselområden

Reservatet är indelat i 5 skötselområden;

- 1) Barrskog
- 2) Barrsumpskog
- 3) Upplagsplats för virke
- 4) Skogsväg som hålls fri från träd
- 5) Informationstavla

Tallåga. Livsmiljö för ovanliga vedlevande insekter.

Foto: Kurt Adolfsen.

2.1.1 Skötselområde 1 - barrnaturskog

Areal: 19,3 ha, fördelat på 9 delytor.

Beskrivning

Barrskog indelad i fyra undergrupper:

1a: Hällmarkstallskog

Områdena består av hällmarkstallskog med gamla senvuxna tallar och med inslag av senvuxna granar, särskilt i sänkor, samt gamla aspar. Områdena ligger i bergigare partier med gott om hållar i dagen och tunt jordtäckte. I skötselområdet finns krävande arter knutna till gammal tall som t ex talticka. Skötselområde 1a uppfyller kriterierna för naturtypen Västlig taiga (9010), enligt Natura 2000-systemet, och utgör totalt 14,6 ha

1b: Barrblandskog

Områdena består till stor del av barrnaturskog, gran dominerar på större delen, men på en del ytor är andelen av tall och gran ungefär lika stor. Det finns ett mindre inslag av lövträd, särskilt i de små sumpskogar som finns insprängda. Mindre delar är påverkade av skogsbruk i sen tid. Skötselområdet hör till naturtypen Västlig taiga (9010). Vissa mindre delar har dock inte riktigt kvalitéer som Västlig taiga, men kommer inom snar framtid få detta. Totalt utgör 1b 3,4 ha.

1c: Tallrismossar

Områdena består av tallrismossar som till stor del uppfyller definitionen för naturtypen Skogsbevuxen myr (91D0), enligt Natura 2000-systemet, och utgör 1,3 ha. Tjäderlek förekommer i det östra området.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bevara och utveckla de naturvärden som är kopplade till de olika barrnaturskogsmiljöerna med ett visst inslag av löv. Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till, gamla barrträd, främst tall och till viss del även senvuxna granar, och grov död ved liksom gammelskogsmiljön som helhet. Solbelysta tallar, både levande och döda, är ett viktigt inslag, men området ska även bevara en variation av öppnare och mer slutna partier.
- Alla arter som är knutna till gamla träd och död ved ska fortleva på lång sikt och helst öka i sin utbredning eller populationsstorlek. Bland arter som indikerar en gynnsam bevarandestatus är gammelgranslav, kattfotslav och talticka lämpliga att följa upp.
- Mängden gamla träd och grov död ved i olika nedbrytningsstadier och olika exponeringsgrad ska öka så mycket som möjligt. Detta ska nås till större delen på naturlig väg, men även mindre åtgärder utförs. I slutänden innebär detta att ca 20-40 % av virkesförrådet kommer att bestå av död ved.
- Lövträd, särskilt asp, ska även i framtiden finnas som ett mindre inslag.
- Skötselområdet ska ha en naturlig hydrologi, utan påverkan av diken, med undantag för befintliga diken som även berör angränsande mark utanför naturreservatet.
- Det kan vara aktuellt att i mindre omfattning genomföra åtgärder som efterliknar naturliga störningar

Åtgärder

Restaureringar:

- Ca 100 vidkroniga tallar bör friställas (vilket motsvarar ca 0,8 % av det totala antalet träd i området), detta framför allt genom frihuggning från konkurrerande gran. Gamla och senvuxna granar ska lämnas och åtgärder riktas mot yngre granar runt tallarna. Även

Dyhults naturreservat

hänglavsrika granar sparas. Granar i området kring sumpskogen lämnas kvar för att undvika att området exponeras för allt för mycket sol och vind.

- Granarna kan ringbarkas, fällas eller skadas på annat sätt. Virke från mindre granar lämnas kvar. Granar som skadas eller dödas och som är i riskzon för granbarkborreangrepp barkas.
- Omkring 20 tallar ringbarkas (vilket motsvarar ca 0,15 % av det totala antalet träd i området).
- En tjäderexpert ger råd i fält om åtgärder för att förbättra lekmiljön för tjäder.
- Åtgärderna planeras i fält genom att de träd som ska skadas eller fällas stämplas eller snitslas.
- Åtgärderna ska utvärderas när de är utförda (alternativt när skötselplanen revideras) och antalet justeras efter vad man kommer fram till i utvärderingen

Löpande skötsel:

- Ingen löpande skötsel bedöms vara nödvändig för närvarande. Området lämnas för fri utveckling tills vidare efter att åtgärder enligt punkten ovan är utförda. Med tanke på det torra klimatet på tallhällmarkerna kommer yngre gran och tall troligen inte att bli ett problem där inom överskådlig tid, men om andelen gran ökar på bekostnad av tall och lövträd kan det på sikt bli aktuellt med åtgärder för att efterlikna naturliga störningar, t ex genom röjning av gran. Fällda granar lämnas kvar, under förutsättning att det inte föreligger någon större risk att skadeinsekter gynnas.
- Eventuellt ringbarkning av ca 20 tallar vart 10:e år för att skapa död ved i olika nedbrytningsstadier.
- Diket längst i norr (se skötselkartan) hålls öppet så att mark utanför reservatet inte riskerar att översvämmas. Diket underhålls av markägaren i samråd med reservatsförvaltaren.

2.1.1 Skötselområde 2 - barrsumpskog

Areal: 0,6 ha.

Beskrivning

Området består av en grandominerad sumpskog med inslag av björk och al. Områdets södra del är till viss del påverkad av körvägen. Området utgör 0,6 ha.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehållas som en naturskogsartad sumpskog genom fri utveckling.
- Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till fuktiga förhållanden och död ved i olika former ska kunna utnyttja området.
- Mängden gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier ska öka så mycket som möjligt. I slutändan innebär detta att 20-30 % av virkesförrådet kommer bestå av död ved.

Åtgärder

Restaureringar:

- Inga engångsåtgärder bedöms nödvändiga.

Löpande skötsel:

- Ingen löpande skötsel bedöms vara nödvändig för närvarande.

2.1.3 Skötselområde 3 - uppläggningsplats

Areal: 0,2 ha

Beskrivning

Uppläggningsplats som används för virkesupplag.

Åtgärder

Löpande skötsel:

- Träd som faller över uppläggningsplatsen får tas bort och placeras i annan del av reservatet under förutsättning att det inte föreligger någon större risk att skadeinsekter gynnas.

2.1.4 Skötselområde 4 - skogsbruksväg

Beskrivning

Skogsbruksväg som löper i nordlig riktning genom området och som används för skogsbruk utanför reservatet.

Åtgärder

Löpande skötsel:

- Träd som faller över skogsbruksvägen tas bort och placeras i annan del av reservatet under förutsättning att det inte föreligger någon större risk att skadeinsekter gynnas.

2.1.5 Skötselområde 5 - friluftsanläggningar

Beskrivning

Strax norr om reservatet, vid blivande Hälla naturreservat, kommer det att finnas en parkeringsplats som även nyttjas för Dyhults naturreservat. En befintlig vandringsled, Östgötaleden, löper från parkeringsplatsen och längs med Dyhults västra gräns. Informationsskyltar sätts upp vid parkeringen och i sydvästra delen av reservatet där Östgötaleden gränsar till reservatet.

Mål

- Besökare till reservatet ska ha en plats att ställa bilen på och få relevant information om naturvärden och föreskrifter.
- Besökare ska hitta från parkeringen till reservatet.

Åtgärder

- Två exemplar av informationsskylt med beskrivning av naturreservatet, gällande föreskrifter och en karta över området ska tas fram. Skyltarna placeras vid parkeringsplatsen samt där man kommer in i reservatet från Östgötaleden. Markerad I på kartan med skötselområden.
- En mindre vägvisare sätts upp på Östgötaleden för att visa vägen till reservatet.

2.2 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet
Åtgärder för att efterlikna naturliga störningar: friställande av ljusgynnade träd, därefter ev friröjning vart 10:e år.	2009-2014	Omr 1	1
Åtgärder för att efterlikna naturliga störningar: skapa död tallved, därefter ev vart 10:e år.	2009-2014	Omr 1	1
Underhåll väg och uppläggningsplats (fallna träd), röjning	Vid behov	Omr 3 & 4 (skogsvägen)	2
Markering av stig på befintlig vandringsled	2009-2010	Omr 5	2
Anläggning infotavlor	2010-2011	Omr 5	1

2.3 Jakt

Jakt är tillåten inom hela reservatet, med undantag för fågeljakt. Vid jakt får jakthund användas. Älgdragare för fällt vilt får användas med stor försiktighet. Markskador på grund av körning ska undvikas.

2.4 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen ska utföras av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

3. Tillsyn

För närvarande bedöms ingen speciell tillsynsman behövas inom reservatet. Tillsyn av reservatet skall ombesörjas av länsstyrelsen.

4. Dokumentation och uppföljning

Skötseln av naturreservatet ska ske på ett sådant sätt att önskat resultat uppnås till lägsta möjliga kostnad. Effekterna av utförda skötselinsatser måste därför alltid följas upp. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för förändringar av skötselmetoder och revidering av skötselplanen.

4.1. Dokumentation och inventeringar

Inga särskilda inventeringar planeras i dagsläget inom reservatet. Inventeringar av kryptogamer och insekter kan dock vara motiverat för att utvärdera behov av ytterligare eller anpassade skötselinsatser.

4.2. Uppföljning

4.2.1. Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Uppföljningen skall ske enligt fastställda metoder som används inom miljöövervakning nationellt eller regionalt eller i samband med Natura 2000. Lämpliga parametrar för uppföljning i reservatet är hur arealen av naturtyperna, och hur dess ingående strukturer och funktioner, förändras. Målsättningen med uppföljningen är att kunna se om uppställda bevarandemål enligt skötselplanen uppfylls och för att fastställa om gynnsam bevarandestatus för utpekade arter och habitat enligt Natura 2000 erhålls på biogeografisk nivå.

4.2.2 Uppföljning av effekter av skötselåtgärder

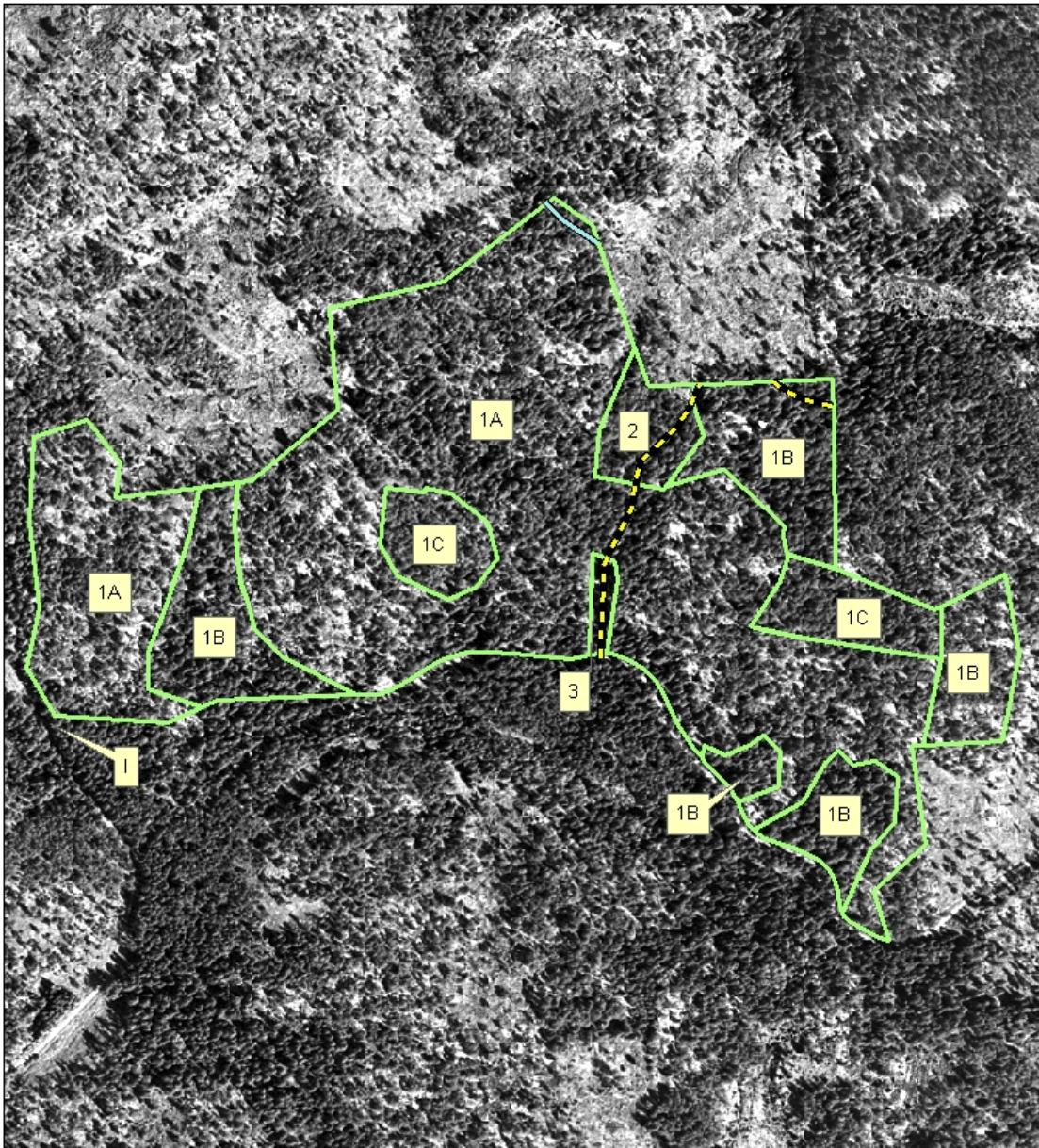
En uppföljning av naturvärdenas utveckling ska ske i de områden där åtgärder genomförs. Genomförandet av skötselplanens åtgärder skall följas upp så att den genomförda skötseln leder till att bevarandemålen uppfylls på sikt. Ett minimum av dokumentation är fotografering av skötselåtgärder före och efter respektive åtgärd. Strukturella beståndsförändringar efter storskaliga störningar skall alltid följas upp.

5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

5.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansiärer, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel skall i så fall administreras av Länsstyrelsen. Eventuella intäkter från gagnvirke tillfaller Staten.

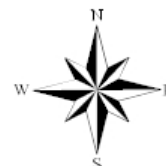
6 Kartor

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

0 100 200
Meter

- Dike
- Skogsväg
- Skötselområden

Av kartan framgår reservatets indelning av skötselområden. Det är hällmarkstallskog (område 1a), barrblandskog (område 1b), tallrismosse (område 1c), barrsumpskog (område 2), uppläggningsplats (område 3) och infotavla (område 4, markerad I på kartan). Total areal för reservatet är 20,1 ha.

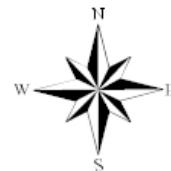
Dyhults naturreservat

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

0 1 000 2 000
Meter

 Dyhults naturreservat

Översiktskartan ovan visar läget för Dyhults naturreservat, ca 14 kilometer sydost om Söderköping, mellan E22:an och riksväg 210 i Söderköpings kommun.